

**Lietuvos Respublikos
teisingumo ministerijai**

**2023-07-24
Nr. IS-XVIII-12**

Tik el. paštu

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEPILNAMEČIŲ APSAUGOS NUO NEIGIAMO VIEŠOSIOS INFORMACIJOS POVEIKIO ĮSTATYMO NR. IX-1067 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. 23-10965

Žmogaus teisių stebėjimo institutas susipažinęs su Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo Nr. IX-1067 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Reg. Nr. 23-10965 (toliau - Įstatymo projektas), vertina įstatymo projektą teigiamai ir reiškia savo pritarimą įstatymo pakeitimams.

Įstatymo projektu numatyta pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 16 punktą, kuris reglamentuoja neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančią viešąją informaciją, prie kurios priskiriama ir informacija, kuria niekinamos šeimos vertybės, skatinama kitokia, negu Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtinta, santuokos sudarymo ir šeimos kūrimo samprata.

2023 m. sausio 23 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – Teismas arba EŽTT) Didžioji kolegija (toliau – DK) paskelbė sprendimą byloje Macatė prieš Lietuvą, kuriame išaiškino, kad vaikų galimybės gauti informaciją apie tos pačios lyties santykius apribojimas, kai tokia informacija negali būti laikoma netinkama ar žalinga jiems kitu pagrindu, išskyrus seksualinę orientaciją, rodo, kad valdžios institucijos pirmenybę teikia tam tikroms santykių rūšims ir šeimoms ir kad skirtingų lyčių santykius jos laiko socialiai priimtinesniais ir vertingesniais nei tos pačios lyties santykius, taip prisidėdamos prie besitęsiančio stigmatizavimo. Todėl tokie apribojimai nesuderinami su lygybės, pliuralizmo ir tolerancijos sąvokomis, būdingomis demokratinei visuomenei.¹ Atsižvelgus į EŽTT išaiškinimą galima teigti, kad minėto įstatymo nuostatos nederą su Lietuvos Respublikos vertybėmis ir yra labiau žalingos nei naudingos. Atkreipiamas dėmesys, kad EŽTT sprendimas papildo ankstesnius Lietuvos Konstitucinio Teismo nutarimus. 2011 m. rugsėjo 28 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą, kuriame išaiškino, kad konstitucinė šeimos samprata yra grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prierašumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu, o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi – todėl šeimos sampratą atitinka ne tik santuokos būdu sukurtos šeimos.² Taip pat 2019 m. sausio 11 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą kuriame pabrėžė, kad kitaip nei konstitucinė santuokos samprata, konstitucinė šeimos samprata yra neutrali lyties požiūriu.³

¹ EŽTT Didžioji Kolegija paskelbė sprendimą dėl Neringos Dangvydės pasakų knygos „Gintarinė širdis“

<http://lrv-atstovas-eztt.lt/naujienu/ezttdidzioji-kolegija-paskelbe-sprendima-del-neringos-dangvydes-pasaku-knygos-gintarine-sirdis>

² Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta159/content>

³ Dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje užsieniečiui šeimos susijungimo pagrindu <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta1898/summary>

Atsižvelgus į pateiktą teismų praktiką, galima teigti, kad dabar galiojantis teisinis reglamentavimas užkerta kelią kalbėti apie pagarbą ir visų visuomenės narių priėmimą. Svarbu užtikrinti galimybę nepilnamečiams gauti objektyvią informaciją apie seksualinę orientaciją ir ugdyti tolerantišką požiūrį. Informacijos apie tos pačios lyties asmenų šeimą ar santykius sklaida negali būti laikoma niekinančia Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas šeimos vertybes, todėl toks reglamentavimas yra diskriminacinio pobūdžio, neatspindintis būtinybės plėtoti tolerantišką ir žmogaus teises gerbiančią požiūrį į įvairias šeimos formas. Atsižvelgiant į tai, dar kartą išreiškiame savo pritarimą siūlomai įstatymo pataisai.

Kilus klausimams dėl išdėstytų išvadų, maloniai prašome kreiptis el. paštu į Žmogaus teisių stebėjimo instituto teisės programų koordinatore Greta Baltikauskaitę hrmi@hrmi.lt arba greta.baltikauskaite@hrmi.lt

Pagarbiai

Direktorius
Dainius Pūras